

Associació per a la recerca
de la història i la llibertat catalanes

Patriotes per la Devolució

www.devolucio.cat

PREFACI

Avui que el Nacionalisme Català commemora un dels fets més gloriosos de la Historia Pàtria, creiem oportú fer conèixer els principals estatuts i ordenacions que integraven les Constitucions de Catalunya.

Aquests preceptes elaborats dispersament en diverses èpoques i amb distintes circumstàncies, i que constitueixen el reliquiari sagrat de la legislació catalana, són el treball, el fruit, la tasca de la més admirable de les antigues institucions nacionals de Catalunya: les Corts Catalanes.

Les Constitucions de Catalunya que, ja com a Usatges, ja com a lleis escrites regiren als catalans durant diversos segles, han estat copiades per diversos Estats diferents.

Els Governos, ansiosos de garantir els drets a llurs ciutadans, han cercat son esperit per inculcar-lo en sa Constitució respectiva.

És una dada eloqüentíssima, i significatiu el fet que en la immensa majoria de Constitucions modernes poden veure, avui encara, la saba, els principis eminentment humanitaris, verament liberals, essencialment democràtics que informaven les nostres lleis cabdals.

Els Estats en què més directament poden trobar-se els espills de llibertat que tenien les nostres antigues Constitucions –al dir d'eminents tractadistes de Dret– són: Anglaterra, França, Portugal, Dinamarca, Rússia, Noruega, Àustria, Hongria, Prússia, Suècia, Romania, Grècia, Itàlia, Alemanya, Brasil, Estats-Units, Suïssa, Argentina, Bèlgica, Colòmbia, Perú i Espanya en les cinc Constitucions del segle passat, això és, 1812, 1837, 1845, 1869 i 1876.

Aquesta sola enumeració, succinta i sintètica, denota quin fou el regiment de vida dels nostres avantpassats en el referent a la res-pública.

Els nacionalistes anhelem una Catalunya rica i forta, gran i lliure, per això anhelem les antigues Constitucions de Catalunya. Però no sospirem per implantar-les intactes, empolsades per l'acció dels temps que passen, no, sinó que les desitgem catalanes, ben catalanes, però modernes, ben modernes. Esporgades d'aquells extrems que l'evolució dels temps hagi eliminat per atàvics, posseïdores dels preceptes que la vida moderna conceptua indispensables, i impregnades d'un esperit intens de progrés, que permeti a la societat la prompta implantació de les millores que la humanitat, en evolucions futures, senti com a indispensables.

Entenent que en el conjunt del poble deu residir la sobirania, volem que els seus Usatges siguin les lleis que el regeixin.

Per això avui escampem entre el poble l'aplec legislat dels principals usos i costums dels nostres majors, i en cantar ses excel·lències, ho fem, no amb un aire elegíac endreçat a la Catalunya històrica, sinó amb el ritme compassat i serè d'un himne de glòria amb què saludem a la renaixent Pàtria Catalana.

Les Constitucions de Catalunya

ELS FURS DE CATALUNYA

En l'any 1382 varen celebrar-se Corts a Montsó. I en aquella magna assemblea, sintètic acoblament dels pobles confederats de la Corona d'Aragó, el gran rei en Pere IV va dir, dirigint-se al poble, les següents paraules:

«Mireu els vostres Furs i Constitucions, les vostres llibertats i els vostres privilegis i us tindreu pels pobles més lliures de la terra.»

Aquestes paraules foren pronunciades, com hem dit, en 1382, en ple sicle XIV, en mig d'un període que la història ha batejat amb el nom d'edat de ferro i sang, d'opressió i de tirania de l'època moderna.

Quan per tots els àmbits d'Europa retrunyien els clams de les víctimes de l'opressió tirànica del més desenfrenat poder feudal, el rei de Catalunya, amb exclamacions de joia, s'enorgullia de ser monarca del poble més lliure del món.

És aquest el millor panegíric que pot fer-se de les antigues institucions catalanes. És aquesta la més ferma penyora de les llibertats que gaudia el nostre poble, i que avui mateix moltes nacions modernes voldrien pera sí.

Usatge Prínceps namque. Segle XI

usatge 68 (en alguna compilació és el 69): Princeps namque si quolibet casu obsessus fuerit, uel ipse ídem suos inimicos obsessos tenuerit, uel audierit quemlibet regem uel principem («*Lo Príncep si per qualche cas será assetiat, ó ell tindrà sos inimichs assetiats, ó oirá algun Rey ó Príncep venir*»)

La propietat és respectable. El que per qualsevol mode atempti contra ella, se'l considera separat de la Pau i Treva.

Cort de Barcelona, 1413.

La llar catalana, com a domicili de la família natural, la corporació, la comunitat, etc., és inviolable.

Constitucions de Pau i Treva.

Si algú promogués o cooperés en guerres civils intestines, si es refugia en el seu domicili propi, no es castigat.

Constitucions de Pau y Treva.

Tal seguretat hi ha d'haver pels camins i carreteres, que qualsevol malifeta comesa amb els vianants que per ells transitin, es castiga com a delicte de lesa Majestat.

Cort de Barbastro, any 1192.

Lliures i segurs siguin els camins; Pau i Treva hi hagi pels vianants; vinguin les naus a tots els ports, des de Salou al Cap de Creus, sota el meu empar, perquè els camins de la

terra i els ports de mar, són del Príncep i deuen estar sempre sota son patrocini, de mode que tots els homes, així nobles com plebeus, tant els mercaders com els senzills vianants, poden anar i venir amb les seves coses i utensilis lliures de tot temor.

Berenguer el Vell. Usatges, any 1068.

A Catalunya, la correspondència és inviolable.

Cort de Barcelona, any 1702.

Pera major glòria dels legisladors catalans, devem fer notar el fet que l'Estat Espanyol, fins a la Constitució de l'any 1869 no decretà, explícitament, la inviolabilitat de la correspondència.

Excepte en els mesos de cries, la caça i la pesca són completament lliures.

Cort de Montblanc, any 1333.

Ningú és castigat juntament amb béns i en persona.

Cort de Cervera, any 1359.

Ni el Rei ni els seus Oficials poden despullar algú de qualcuna cosa que posseeixi sense coneixement de causa i ferma sentència donada.

Cort de Barcelona, any 1283.

Qui violentament haurà espellit a algú de cap possessió, abans que sentència de Jutge siga donada, si tenia causa entaulada, per aquella, i aquell que per violència haurà perdut el que posseïa, li serà íntegrament restituit.

Cort de Barcelona, 1283.

Si algun bandoler o malfactor, fent amenaces o altra coacció aconseguís que alguna persona li fes donació de fet o per paraula, de drets i accions sobre immobles o altres efectes, legalment no pot fruir-ne la possessió, i si reclamés la declaració de propietat a favor seu, serà condemnat a servir perpètuament a galeres.

Cort de Montsó, any 1553.

Els habitants de masies, cases solitàries o llocs menors de vint cases del present Principat, que s'haguessin vist obligats a donar menjar a bandolers i malfactors no són perseguits per procés de fautoria, sinó per procediment ordinari.

ORDENACIONS DEL SOMETENT

Si anant soldats perseguint a malfactors, arriben a qualsevol Ciutat, Vila o Lloc on hi hagi Castells o Hostals de l'Estat on poder-se allotjar, han de fer estada en dits allotjaments, sense que puguin aposentar-se en cases particulars sinó en defecte d'allotjament, emperò abonant religiosament les despeses de dispesa.

No obstant el cap de casa no està obligat a deixar a sos allotjats sinó la tercera part de sa habitació, sense llits, vitualles, vaixella ni efectes casolans.

Corts de Barcelona, anys 1547 i 1564.

Els catalans estan exempts del servei de les armes, si el Príncep o són Lloctinent no es posen al capdavant de l'exèrcit.

No estan obligats a servir de guarnició en destacaments militars o en el resguard de les fronteres.

No deuen tampoc servir en les guerres fora del Principat, ni en les armades d'enganx forçat. La redempció del servei militar, quan es permesa, es fa en proporció de la posició social de cadascú, mai sota un tipus general i uniforme.

Usatges de Barcelona.

EL COMPLIMENT DE LES LLEIS

De poc valdria fer Lleis i Constitucions si no havien d'ésser, per tots els ciutadans i en especial pel Rei i llurs oficials, estrictament observades i rigorosament complides, per això, confirmant els Usatges de Barcelona, volem i manem que siguin observades al peu de la lletra, pel que no es vàlida cap contravenció als usos, pràctiques, costums o Constitucions de Catalunya, encara que fos dictada pel Rei o llurs oficials.

Corts de Montsó, anys 1289 i de Barcelona, 1481.

Si en algun capítol, estatut o ordenació de les Constitucions s'hagués de donar cap interpretació, una junta composta de quatre individus de cada estament sota la presidència del Príncep, i assessorada per quatre savis en lleis –

jurisconsults– farà l'aclariment demanat. Si fos necessària qualcuna esmena en el text de les lleis, la junta ho posarà a la deliberació de la Cort General de Catalunya, llavors primerament esdevenidora.

Cort de Barcelona, any 1299.

Si per esser criminal el fet que suscita l'aclariment, els prelats assignats com a representants del clero, no volen prendre part en la junta susdita, pot i deu donar-se parer sense la llur ajuda. En tots casos deu establir-se preferència per les sentències i acords de passades Corts Generals.

Cort de Girona, any 1321.

Ningú, ni el Lloctinent General, ni els Portaveus del Governador General, ni altre empleat públic, pot fer Edictes ni Crides, així generals com particulars que siguin contra Constitucions o Capítols de Cort. Emperò si fossin promulgades, l'empleat públic que les afirmés, caurà en les penes dels contrafents a les Constitucions, i serà privat d'exercir son ofici.

Cort de Montsó, any 1289, de Barcelona, anys 1413 i 1599.

Amb el fi d'assolir el més exacte compliment de les lleis de Catalunya, el Governador General te delegats o portaveus en tots els caps de comarca i principals ciutats i viles. Mes aqueixos delegats no poden transferir a ningú l'acompliment de les funcions que els hi competen.

Cort de Montsó, any 1363.

Els assessors del Governador General poden, en casos extraordinaris, establir penes i penyores, si trobant-se amb una malifeta no s'haguès aplicat al delinqüent el castic a què es féu mereixedor, emperò la seva disposició mai pot esser exagerada ni arbitral, car és nul·la si està en pugna amb les Lleis per què es regeix l'Audiència.

En aquells casos que, per la magnitud del fet, ho cregui convenient, pot consultar i aconsellar-se d'un jurisconsult.

Cort de Barcelona, any 1409.

Qualsevol Diputat que sàpiga o hagi esbrinat que existeix anormalitat en els actes d'un o mes empleats, te el deure de comunicar-ho a les Corts si estan obertes, i si no a la Diputació General de Catalunya.

Si l'erro comès fos impensat o per descuit, sofrirà la privança de tot ofici públic durant quatre anys; però si fos intencionat, a més de satisfer els perjudicis serà perpètuament inhabilitat.

Cort de Montsó any 1470.

La Diputació General de Catalunya pot, i deu, delegar en un procurador o síndic perquè vigili per l'estricta compliment i bona observança de les lleis de la terra; on existissin sospites de què fossin o anessin a esser incomplertes, encara que fos pel Lloctinent o altres oficials del Reial Consell.

Corts de Montsó anys 1510 i 1534.

Si els que són familiars del Sant Ofici, Creuada o Cambra Apostòlica, haguessin comès algun, delicte, no obstant i la

llur familiaritat poden i deuen esser jutjats pels furs
ordinaris.

Cort de Montsó, any 1553.

LA JUSTICIA CATALANA

*En els temps anteriors a la primera Compilació dels
cèlebres Usatges, regia a Catalunya la legislació
goda; però aquesta legislació no bastava pera les
noves necessitats del poble, així que en l'any 1068
el Comte de Barcelona Ramon Berenguer I, va
promulgar els Usatges que tan cèlebremen han
passat a la història.*

*A més d'en Berenguer I el Vell, que va iniciar la
Compilació, varen aplegar nous usos, els sobirans
Berenguer III, Berenguer IV, Alfons I i Jaume I
Conqueridor.*

*Al entrar en l'Edat Mitjana, els sobirans de
Catalunya varen desposseir-se de les funcions
legislatives, entregant-les a les Corts Catalanes que
tan bellament varen honorar-les.*

Cap magnat s'atreveixi d'ací en avant, a castigar als
culpables ni a penjar-los, car l'execució de la Justícia
solament és lícita a la Potestat, com a atribució exclusiva
del Cap d'Estat, ja que sense justícia no pot viure la terra.

Per això, doncs, deuen els Prínceps administrar-la per dret, emparant al desvalgut i socorrent a l'oprimit.

Usatge Ex Magnatibus, Quia Institiam Mulierebus Etiam Aluiam.

Ningú pot estar reclòs a la presó sense haver comès crim fragant.

Cort de Barcelona, any 1503.

Ningú pot ésser empresonat sense exprés manament de Jutge competent.

Cort de Barcelona, any 1228.

A Catalunya no es cursen ni resolen causes o sentències de tribunals forasters.

Cort de Barcelona, any 1283.

Per a millor esclariment i més prompta execució de la Justícia, les causes i litigis, deuran ésser tractades en les Vegueries i Batllies que s'haguessin originat.

Corts de Barcelona, anys 1283 a 1311.

Sols a instància del Procurador Fiscal poden ésser trets de la Vegueria o Batllia en què haguessin comès el delicte, els presos i detinguts que esperessin sentència i resolució en la causa que se'ls tramita.

Cort de Barcelona, any 1422.

Atenent a sentiments de justícia, estatuïm i ordenem que els magistrats del tribunal no puguin advocar ni aconsellar a les parts litigants en cap causa que pugui o degui venir a l'Audiència.

No els està prohibit però donar consells als jutges o àrbitres de causes, sempre i quan les dites causes no esperin decisió de l'Audiència.

Cort de Barcelona, any 1599.

Tots els dies jurídics, tenen forçosament de concórrer al seu despatx, els Oficials, Assessors o Escrivans de Jutge, amb el fi d'activar les causes i litigis que en l'Audiència es tramitin i de no causar dany als litigants.

Cort de Barcelona, any 1493.

Tota causa, de qualsevol qualitat que sia, serà finida dins 40 dies comptadors des que fou començada; si el temps no és perllongat per raó de testimonis que fossin o s'haguessin de dirigir a parts llunyanes.

Cort de Barcelona, any 1251.

Les causes plenàries han de finir-se en el terme precís de 100 dies; si són apel·lacions en el de 50 i la causa de segona apel·lació en el de 10 dies comptadors des que fou incoada la causa.

Cort de Barcelona, any 1251.

Tants quants dies es passi d'aquesta regla, perfer la

resolució, els perd el jutge, relator, magistrat o de qui fos la culpa, de son respectiu salari.

Cort de Montsó, any 1517.

Quan algun empresonat al·legui excepció de mala captura, o guiatge erroni en el procés, aital erro o excepció s'ha d'aclarir pels Doctors del Reial Consell, dintre del terme de quinze dies.

Cort de Montsó, any 1585.

Amb el fi de posar remei les vexacions i greuges que els carcellers i guardes de les presons hagin fet o puguen fer amb els reclosos en les cases de penitència, estatuim que un dels Jutges de Cort, per torn, el primer dia jurídic de cada mes ve obligat a visitar les presons i cases de reclusió en la forma que més convingui per a proveir les anomalies o injustícies que s'haguessin comes o pogut cometre.

Cort de Barcelona, any 1599.

Les presons són per a custòdia i no per a mortificació dels detinguts. Els Jutges, baix sa responsabilitat, cuidaran que els presos no estiguin en calabossos foscos, estrets o humits.

Usatge de Barcelona.

Inspirant-se en alts sentiments de justícia i humanitarisme, la Diputació Catalana donarà salari a dos advocats i a dos procuradors perquè s'encarreguin de la defensa i tramitació respectivament de les causes en què els litigants siguin

pobres i no puguin sostenir defensor propi.

Cort de Barcelona, any 1520.

Aquests advocats i procuradors no podran advocar ni aconsellar en cap més causa; no els hi serà permès admetre cap mena d'obsequi de part del defensat o sa família, i cada dia jurídic, durant sis hores almenys deuran visitar als presos pera poder-se formar cabal judici de la defensa necessària.

Cort de Barcelona, any 1599.

El pledejant que sia admès com a pobre, no paga per la causa, dret de segell de sentència, ni registre, ni honoraris de l'escrivà. Si l'altra part pledejant no fos pobre, sols haurà d'abonar la seva corresponent part alíquota.

Cort de Barcelona, any 1503.

El delinqüent pobre que no pot bestreure fiança personal de cap mena, prestant jurament té la llibertat, interinament mentre se li tramita la causa.

Usatge de Barcelona.

DEL PACTE

Tota autoritat es constitueix i exerceix a Catalunya mitjançant un pacte jurat de què complirà i farà complir del mode més estricta i absolut, totes les Lleis i Constitucions de Catalunya.

Corts de Montsó, any 1289 i Girona, any 1321.

El Governador General i sos Portaveus, el Regent i sos Assessors i finalment tots els ministres, justícies, oficials empleats o assalariats de qualsevol classe o categoria han de prestar dit jurament u homenatge en la forma que determinin les Lleis.

Corts de Barcelona, anys 1299 i 1413.

Es nul i sense cap valor tot acte executat ó tota previsió donada sense haver complert aquest fonamental precepte.

Corts de Barcelona anys 1493 i Montsó 1470.

Pera fer-se càrrec de la importància que els nostres majors donaven a aquest extrem essencial, Transcrivim el que digué l'il·lustre jurisconsult català Guillem de Vallseca:

«Es professava en la nostra terra un tan religiós respecte a les lleis paccionades. que abans de prestar jurament de fidelitat a un nou monarca, devia aquest, al seu torn, jurar, abans que totes les coses, que observaria fidelment els Usatges de Barcelona, les Paus i Treves, les Constitucions de les

Corts Generals i tots els privilegis generals i especials, usos i costums de la Nació i de cada una de ses Ciutats, Llocs i Viles.»

L'acte de la jura es considerava, no com una mera fórmula, sinó com un indispensable requisit sense el qual no li era lícit ni permès al monarca, exercir a Catalunya cap acte de jurisdicció, com pot comprovar-se amb infinitat d'episodis històrics.

EL PODER REIAL

El poble català ha portat sempre adherit a son ésser un gran respecte i veneració a les llibertats pàtries. Durant l'Edat Mitjana, quan tota Europa es sentia trasbalsada pels horrors d'iniquitats horribles, Catalunya, pacientment practicava l'aforisme d'Aristòtil que diu: «el govern de la llei val més que el d'un home».

Y és que el poble català ho ha sigut sempre de lliberal. Perquè les regalies que gaudien nostres avant-passats no significaven el caprici d'un autòcrata que per pomposa vanaglòria es desposseeix de facultats que li son pròpies; tampoc

representaven el fruit d'una revolta popular, sinó que eren el resultat de l'obra que executaren aquelles generacions model, glòria i orgull de la pàtria nostra.

El poble català era vassall del monarca sempre i quan complís el jurament prestat a Catalunya. Si per erro o negligència el rei no complia lo pactat, se li advertia la contradicció, i si no s'esmenava, públicament era declarat enemic i traïdor de les llibertats de Catalunya.

Per això va estar justíssim un historiador estranger, que al estudiar les nostres institucions, referint-se al govern de Catalunya, va dir: era una república democràtica amb presidència hereditària. Al monarca de Catalunya li era lícit publicar pragmàtiques, sempre i quan fossin aclaratòries d'algun extrem dubtós de les lleis de Catalunya, així com fer la concessió de privilegis i gràcies a determinades Ciutats, Viles i Llocs, tant si era de sa iniciativa, com a indicació deis Cònsols o Paers dels respectius pobles, però de cap manera podia, per voluntat pròpia, desvirtuar o derogar les lleis i Constitucions.

Tots aquells actes reials que haguessin ocasionat dany i perjudici, greuge u ofensa, la Diputació General de Catalunya els aplegava en volum que remetia a les Corts pera que exigissin esmena.

L'assignació que s'entregava a la casa reial, per

satisfer les seves despeses, era variable, segons les necessitats que les Corts reconeixien a la Corona.

Quant es preparava una guerra de caràcter general, el rei demanava la quantitat necessària, la Cort la discutia i emetia dictamen i la Diputació General de Catalunya recaptava els recursos que, ja en forma de noves contribucions o d'arbitris extraordinaris, les Corts havien acordat establir.

Les Corts no votaven mai cap subsidi mentre la Corona tingués un sol greuge per reparar. Aquesta pràctica del «memorial de greuges» era característicament catalana.

El fet que el mateix Rei tingués d'esmenar-se o donar excusa en qualsevulla ofensa inferida personalment o per persones investides amb la seva delegació, a un ciutadà de qualsevol categoria, no s'ha observat en cap altre poble tant rigorosament com en la nostra antiga pàtria

En les més modernes i avançades repúbliques, en les quals talment sembla bategar l'oreig vivificador de la democràcia moderna, no s'obliga a llurs presidents, a reparar aquells dels seus actes que puguin esdevenir ofenses, com era de consuetud en els pobles antigament confederats de la Corona d'Aragó.

Absent el Rei i el Reial Lloctinent seu d'alguna Ciutat, Vila o Lloc de Catalunya, no es poden signar negocis ni fer provisions de reial incumbència, sinó tan sols pel Canceller o Vescancer; altrament és nul·la i no té cap valor tota ordre major d'altra procedència vinguda.

Cort de Barcelona, any 1365.

Com que les Constitucions i altres Lleis per què es regeix la terra catalana, són elaborades únicament i solament per les Corts de Catalunya, sols aquestes tenen poder i força per derogar o esmenar les dites ordenances de mode que les ordres contràries als Usos, Privilegis generals o especials, Capítols de Corts, Constitucions, no deuen obeir-se ni acatar-se encara que fossin o haguessin sigut dictades pel Rei o el primogènit seu.

Advertit que fos l'erro o contradicció, qualsevol diputat per via d'un procurador, pot apellar contra les susdites ordres.

Corts de Barcelona, anys 1422 i 1599

Aquesta ordenació és un palpable exemple de la llibertat que gaudien els catalans. El Tron no tenia facultats suficients pera soscavar insidiosament les lleis establertes, que avui, amb el pretext d'interpretar-les fa un empleat qualsevol, doncs invadint les esferes del Poder Legislatiu, expedeix circulars que, posades en pràctica, en lloc d'explicar la llei la desbaraten per complert. Per això a Catalunya li cap l'honra d'enorgullir-se d'haver

proclamat inviolable la sobirania de la llei, precepte aquest no reconegut en cap més país del món, fins a l'any 1789 en la Constitució Francesa.

Els capitans de guerra, així Generals com particulars, no usen ni poden usar de cap jurisdicció, sinó en quant de dret i per Constitucions del Principat els hi és lícit i permès.

Cort de Montsó, any 1534.

LES CORTS CATALANES

En l'any 1173 es celebrà a Catalunya la primera Cort, «pera donar consells al monarca sobre diversos assumptes del reialme».

En ella, a més de la clerecia i els nobles i capitans de guerra, hi tingueren representació els municipis lliures.

I pera comprendre l'esperit que imperava a Catalunya en lo referent al regiment de l'Estat, n'hi ha prou amb remarcar el fet que en totes les Corts hi tenia part i representació l'estament popular, o com diríem avui: el poble.

En la resolució d'alguns assumptes que, amb tot i ser d'interès general reconegut, en altres pobles eren de competència exclusiva dels àulics de la reialesa, a Catalunya es trobaven sota la sanció de tot el poble que quotidianament s'aplegava en Parlaments i Corts «pera tractar del bon regiment i govern dels assumptes de la terra».

Cort de Barcelona, any 1283.

Aquest precepte no fou instituit per vanaglòria dels que el sancionaren sinó que era la inscripció feta ordenança del que venia executant-se a Catalunya. Per a provar que les Corts Catalanes eren representació de tot el poble, cal, tan sols, fixar-nos en la seva constitució.

Els diputats s'agrupaven en tres classes socials que rebien el nom de Braços. El poder i la força era el que representava el Braç Militar; el poder espiritual i diví era representat pel Braç Eclesiàstic; i el poble, en fi s'agrupava amb el nom de Braç Reial o Popular. Pel Braç o Estament Eclesiàstic assistien a Corts els bisbes i els abats de monestirs i priors de convents amb capítol i dominis territorials, però no dels ordes monàstics que, pels seus principis o regles no podien posseir béns ni dominis.

El Braç Popular es componia dels diputats electes per les Ciutats, Viles i Llocs que hi tenien dret.

I finalment com a representants del Braç Militar, tots els barons i propietaris de territoris o paratges, que fossin majors d'edat.

Així era, que mentre en altres llocs la noblesa, pel sol fet de ser-ho, intervenia eficaçment en els afers de l'Estat, a Catalunya, els nobles de creació reial, com els anomenats Ciutadans Honrats de Barcelona, encara que fruïssin d'alguns privilegis de noblesa, no assistien a les Corts, car no representaven paratges o territoris.

En aquest concepte, el més humil ciutadà, que amb la seva indústria i amb la seva fortuna, arribava a adquirir la propietat d'un feude, adquiria juntament, un vot i un lloc a les Corts del Regne.

I per a comprendre l'excel·lència dels usos de Catalunya, per damunt dels altres pobles, ni hi haurà prou amb esmentar que al Llenguadoc, pera ésser diputat per dret propi, a més de la possessió de dominis, s'havia de testimoniar una nissaga noble de quatre generacions per ambdós costats i a Bretanya, Artois i Borgonya, cent anys de noble ascendència.

I vist aquest avantatge que Catalunya portava en la Legislació per sobre d'altres pobles, no és exagerat afirmar, que si desventures funestes i sotragades fortes no haguessin estroncat el poder de la nostra Pàtria, avui Catalunya posseiria un dels cossos legislatius més avançats i demòcrates del món sencer.

Només hauria calgut que s'hagués conservat l'amor a la Pàtria i a la Llibertat, a la Democràcia i a Catalunya, que demostraren posseir els diputats que en l'any 1218 —en plena Edat Mitjana!— estatuïren el magne i fonamental principi que diu:

«Des d'ara en avant, les Constitucions fonamentals de Catalunya, hauran d'ésser paccionades entre el Tron i la Nació.»

Una vegada l'any, en aquell temps que sigui més oportú, Nos i els nostres successors celebrarem dins de Catalunya, Cort General als catalans, en la qual, amb els nostres prelats e religiosos, barons i cavallers, ciutadans i homes de viles, tractarem del bon estat i reformació de la terra; quina Cort no som obligats a fer ni a celebrar si els ho impedeix una causa justa.

Proposició d'en Pere II, Cort de Barcelona de l'any 1283.
En el primer diumenge de quaresma, anyalment se celebrarà la Cort susdita.

Cort de Barcelona, any 1299.

Tan sols en cas de guerra, absència o malaltia o altra causa justa, pot obrir la legislatura, la reial consort o el príncep hereu si les Corts aproven la delegació.

Cort de Barcelona, any 1299.

Amb la fi d'evitar abusos, d'ací en avant no serà permès assistir a les Corts a cap membre de la reial família.

Cort de Perpinyà, any 1351.

No és permès a cap empleat públic, u oficial de la reial casa, capità de guerra, soldat o altre estipendiat de qualsevol classe o categoria, formar part de la Cort, ni intervenir en les decisions ni acords dels Braços ni ser procurador o secretari d'un Estament.

Cort de Barcelona, any 1702.

Com que l'assistència a les Corts és un deure, els membres que hi faltin no estan exempts de complir totes les ordenances dictades i aprovades per la legislatura i en el cas de no estar d'acord, no podran queixar-se de greuges.

Cort de Lleida, any 1301.

Els diputats que siguin electes en representació de l'Estament Popular, hauran de tenir fixat, el domicili en la Ciutat o Vila que els hagués confiat la representació, car altrament no seran admesos en les Corts.

Cort de Montsó, any 1553.

Els Consells de les Viles o Ciutats que tinguin diputats a Corts, fiscalitzaran la conducta dels representants del poble, dirigint els seus actes, aconsellant-los en els seus

dubtes i arribant fins a desautoritzar-los si tan greu fos la desobediència.

Corts de Montblanc, any 1307 i Montsó, anys 1553 i 1585.

Tots els documents expedits per les Corts, van segellats i firmats pels presidents dels tres Braços. Els processos o actes generals es guardaran a l'Arxiu de la Corona d'Aragó; els del Braç Eclesiàstic en l'Arquebisbat de Tarragona, els del Militar en el de la Diputació General de Catalunya, i els del Popular en el del Consell de Cent de Barcelona, amb el benentès que els escrivans no seran pagats amb cap remuneració fins que hagin posats els dits Processos en els seus llocs corresponents.

Cort de Montsó, any 1510.

DELS EMPLEATS

Sols els catalans poden tenir i exercir a Catalunya ocupació pública o jurisdiccional.

Aquesta clàusula anotada avui en tots els codis, constitucions i lleis de la terra, fou estatuida per les Corts celebrades a Barcelona en l'any 1291.

Si d'aquí en avant, per algun empleat públic fos fet dany o perjudici a algun ciutadà de Catalunya serà immediatament reparat.

Cort de Barcelona, any 1210 i Montsó, any 1289.

No li és permès a cap usurer tenir ofici o ocupació pública.

Cort de Barcelona, any 1311.

Ningú pot exercir a Catalunya més d'una ocupació de jurisdicció.

Cort de Barcelona, any 1299.

Si algun aspirant a ocupació pública, hagués promès donar, directa o indirectament, diners o alguns efectes a persona determinada, dignatari o altre empleat per aconseguir l'obtenció d'alguna ocupació temporal o perpetua o de jurisdicció, si, fos esbrinat, hagués ja obtingut l'abans dita ocupació, serà perpètuament inhabilitat, i al que hagués admès els diners, pagarà una penyora d'import doble del que haguera rebut.

Cort de Barcelona, any 1422.

Si algun Assessor, Portaveu, Ajudant o Oficial, regint algun destí, de jurisdicció, delinquís o fes injúria a alguna persona, Dignitat o Institució, a més de la seva destitució immediata, serà lliurat com un altre ciutadà qualsevol, als tribunals de Justícia.

Cort de Montblanc, any 1333.

Si algun agutzil o empleat públic, excedint-se en el compliment de les seves atribucions, injustament deté o fa empresonar a algú, a més de pagar forta penyora, serà privat perpètuament d'exercir tota mena d'ofici públic.

Cort de Montsó, any 1510.

Per la seva pròpia dignitat i a fi de moralitzar el servei d'empleats públics, no li és permès a cap assalariat del comú, admetre ni fruir quantitat, donació, obsequi o pensió que indegudament li oferissin persones o corporacions a les quals amb llurs disposicions o actes hagués complagut.

Pragmàtica del 17 de setembre de 1479.

Amb el fi d'assegurar l'estricta compliment de les lleis que regeixen a Catalunya, cada quatre anys se subjectaran a un procés d'informació pública, tots els empleats de la república, de qualsevol classe o categoria, per reparar aquells dels seus actes que siguin il·límits.

Seguint aqueix sistema, el comú obté molts beneficis i utilitats, doncs els agreujats obtenen esmena i reparació d'aquells actes o previsions errònies o intencionades que els haguessin agreujat.

Si a tal hi hagués lloc, els empleats infractors seran entregats als tribunals de Justícia.

Corts de Barcelona en els anys 1599 i 1622.

EL PORT FRANC

Ara, per acabar, fem conèixer un dels diversos preceptes que les Corts celebrades a Barcelona en l'any 1702, aprovaren i estatuïren.

Com el negoci comercial és el més proporcionat i útil per augmentar conveniències i beneficis als pobles, i com Barcelona està situada en un paratge apte i idoni per a desenvolupar el comerç en general, d'aquí en endavant, totes les mercaderies que entrin en el port de Barcelona, es podran descarregar sense pagar drets ni vectigals de cap mena, sinó sols en cas que es consumeixin dins del Principat de Catalunya.

Per això s'ordena que tocant als murs de Barcelona, i en el lloc que sigui més apropiat, s'hi edifiqui el Dipòsit o Casa del Port Franc a fi i efecte que les mercaderies que vinguin de fora i es desembarquin en la Ciutat de Barcelona estiguin amb la custòdia deguda.

Ja ho veieu, dues centúries enrere gaudíem franquícies formoses de les quals avui manquem en absolut. En l'estat actual de coses, l'esforç conscient d'una societat treballadora ha de subjugar-se a la inèpcia d'un Estat vençut pel temps i les idees.

Però a despit de les vexacions que sofrim, Catalunya renaix de ses cendres. I tenint perseverança en la nostra acció i fe en les nostres

*obres, triomfarem en la lluita empresa.
I una altra vegada Catalunya tornarà a ésser l' espill
dels pobles lliures.*

Associació per a la recerca
de la història i la llibertat catalanes

Patriotes per la Devolució

www.devolucio.cat